

оволодінню студентом людськими цінностями, або виховним ідеалом взагалі. Щоб створити такі умови, потрібно знати, якими виховними ідеалами керуються студенти, на які людські цінності орієнтуються.

Щоб визначити пріоритетні людські цінності молоді, студентам Житомирського державного педагогічного університету імені Івана Франка (у кількості 100 осіб) було запропоновано ряд запитань наступного характеру: «Які цінності ви вважаєте найголовнішими?», «Які цінності стали вашим надбанням під час навчання у вищому навчальному закладі?», «Якими цінностями ви прагнете оволодіти?» тощо.

Аналіз здобутих результатів показує, що серед цінностей, які студенти відносять до пріоритетних, першорядне місце займають прагматичні якості людини. Зокрема, впевненість у своїх вчинках, цілеспрямованість, вміння за себе постояти, гідність. Серед цінностей, які мали нижчий рівень, варто назвати доброту (19,1%), людяність і взаєморозуміння (15,5%), вірність (13,8%), чуйність (12,1%), здатність до взаємоповаги (10,5%).

З вибіркового бесіди з майбутніми вчителями стають зрозумілими мотиви вибору пріоритетних цінностей. Більшість керується популярними думками про те, що всездозволеність і практицизм стають на сьогодні новими особистісними цінностями. Лише незначна частина респондентів, надаючи перевагу духовно - моральним цінностям, орієнтуються на іншого роду вартості: 19,5% респондентів до пріоритетних цінностей відносять інтелектуальні якості і лише 5,2% - здоров'я людини.

Водночас студенти не усвідомлюють себе в ролі майбутніх фахівців - професіоналів. Тому, серед основних цінностей не зустрічаємо таких, що свідчили б про професійні орієнтири майбутніх педагогів та відповідні цінності (професійні знання, вміння та навички). Аналіз цінностей, які, на думку студентів, стали їхніми надбаннями, показує, що в цьому аспекті майбутні педагоги досить критично оцінюють себе. Так, лише 31 % опитаних вважають себе добрими, 27,6% - чесними, 25,9% - справедливими, 8,6% - людяними, 6,9% - порядними та відвертими. Значно менше студентів вважають себе чуйними, безкорисливими. Значна частина респондентів була неспроможною визначити цінності, якими вони б хотіли оволодіти.

В умовах педагогічного вузу доцільно формувати виховний ідеал студентів, залучаючи їх до вивчення проблем шкільного виховання, як в теоретичному, так і в практичному аспектах, вивчення студентами цінностей школярів, щоб майбутній вчитель глибоко усвідомив свій професійний ідеал, як своєрідну модель, на яку орієнтуватиметься в процесі навчання та самоосвіти, виховання та самовиховання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анисимов С. Ф. Ценности реальные и мнимые. — М., 1970.
2. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Науково-метод. посібник. - К.: ІЗМН, 1998. - 204с.
3. Демиденко В.К. Історичні та сучасні психолого-педагогічні проблеми морального виховання//Актуальні питання підготовки спеціалістів у педвузі. - Бердянськ, 1992.

In the article the author studies the problem of moral values, the necessity of forming moral ideals in the future.

ЕТНОПЕДАГОГІЧНІ ЧИННИКИ СИСТЕМИ ВИХОВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Березюк О.С.

Житомирський педуніверситет

Система виховання народної педагогіки передбачає цілеспрямоване формування етнопедагогічними чинниками в підростаючого покоління основних і специфічних для українців якостей, що відображають особливості їхньої психології, характеру, самосвідомості, способу мислення та ін.

Серцевиною змісту такого виховання має бути духовність українського народу. Внутрішній світ особистості є рушійною силою розвитку духовності людини, визначаль-

ним чинником дій і поведінки, ціннісних орієнтацій, життєвої і громадянської позиції. Виразником народної педагогічної мудрості є, насамперед, сім'я. В ній дитина виховувалася рідною мовою, всім укладом родинного життя, традиціями, домашнім побутом, атмосферою взаємин між старшими і меншими, пам'яттю родоводу. Це й заклало фундамент особистості людини, живило її корінь духовності, моральності, патріотизму, громадянськості.

Демократичне гуманне українське суспільство, яке ми прагнемо побудувати, передбачає виховання в громадян таких загальнолюдських чинників, як совість, честь, гідність, справедливість, людяність, доброта, милосердя, працелюбність. Складові народознавства(мова, культура, традиції, мораль тощо)правомірно розглядати і як чинники етнопедагогіки, за допомогою яких реалізуються цілі і завдання національного виховання. Засвоюючи матеріальні та духовні цінності, вироблені народом і людством, дитина стає людиною з відповідними рисами характеру. Національні цінності сприяють формуванню в школярів національних якостей. Розглянемо деякі основні види та зміст етнопедагогічних чинників.

1. Рідна мова. Це самобутній спосіб мислення, оригінальний засіб пізнання дійсності, неповторний і нічим незамінний інструментарій творчості народу. Унікальність, оригінальність і неповторність кожної мови є явище цивілізації. Грубо помиляються ті, хто гадає, що у мови єдина функція - «засіб спілкування». Це не просто технічний інструмент. Мова є водночас і засадою, і похідною національної самобутності конкретного народу і конкретної культури. [2]

2. Родовід і історія. Берегти свій рід, свій родовід, пам'ять про нього-одне із завдань етнопедагогіки. Зацікавленість історією родоводу, повага до нього не приходять самі собою, їх потрібно виховувати, підтримувати добрими справами як у сім'ї, так і в школі. Діти мають знати свій родовід і по батьковій, і по материній лінії, вивчати своє генетичне коріння, родовідне дерево. Така робота в сім'ї, школі виховує у дітей гідність і честь, гордість за своїх предків, формує культ матері і батька, бабусі й дідуся, культ роду і народу. Найвірніший шлях досягнення цієї мети-практичне включення дітей у продовження родинних звичаїв, культурно-історичних традицій рідного народу.

3. Родинно-побутова культура. До відродження типових ознак української побутової культури(оздоблення народними елементами інтер'єру житла, традиції національного одягу, змістовні форми проведення дозвілля, відпочинку, гуртове виконання трудомістких робіт тощо) дедалі активніше залучаються діти та молодь.

Складовою і невід'ємною частиною народної педагогіки є родинна народна педагогіка. Родинне виховання потребує підвищення свого статусу в житті всієї країни. Саме тут закладаються основи людяності, корінь духовності, фундамент особистості. Народна істина: батьки - головні вихователі. Вони, насамперед, відповідають перед власною совістю, народом, державою за виховання дітей. Проблему родинного виховання треба вважати найголовнішою не лише в системі освіти, а й у всьому ідейно-моральному, культурному житті суспільства. [3]

4. Педагогіка народного календаря. Народний календар - енциклопедія знань про життя людей, їх працю, побут, дозвілля. Кожна дата свята народного календаря рясніє традиціями і звичаями, які найтісніше пов'язані з природою рідної місцевості та трудовою діяльністю людини. Тут немає нічого надуманого і штучного. Все відповідає традиційному способу життя народу. Ідейно-моральна наснаженість, зміст народного календаря мудро спрямовані на виховання в учнів почуття господаря землі, працьовитості, ініціативності й підприємливості, якостей турботливого сім'янина, порядності, добродійності та багатьох інших чеснот.

5. Фольклор. Усна народна творчість є одним із ефективних чинників виховання. Фольклор є прозовий (казки, легенди, перекази, оповідання, прислів'я, приказки, загадки, замовляння, голосіння тощо) і поетичний (пісні календарно-обрядові, родинно-побутові,

обжинкові, історичні, ліричні, жартівливі, кобзарські та ін., колядки, щедрівки, веснянки, думи, биліни тощо, а також народна драма (вертеп). У високо поетичній і емоційно-образній формі відображені весь культурно-історичний шлях українського народу, його високі злети в розвитку і трагічні падіння в боротьбі за свою свободу, самобутність і незалежність, його відверта душа, патріотичні почуття і громадянська свідомість, моральний пафос.

6. Емоційна культура. Виховання емоційної культури - складна ділянка роботи. У народі кажуть: суть виховання - у вихованні почуттів. Глибокі почуття облагороджують інстинкти, становлять сутність і зміст душі людини. Треба брати до уваги, що, формуючи якості особистості, риси характеру учнів, необхідно, насамперед, виховувати в них відповідні почуття.

7. Основи народної моралі. За народною мораллю моральні якості - це єдність моральної свідомості, моральних почуттів та поведінки, дій. Виходячи з цього, народна мораль вирішує завдання: виховання моральної свідомості та моральних переконань, виховання навичок і звичок моральної поведінки, набуття досвіду духовно-моральних відносин.

Велике значення у формуванні та становленні молодого людини мають національна самосвідомість, національна психологія та характер.

В сучасній педагогічній науці виділяється окрема галузь етнопедогогіки, яка досліджує конкретні етнічні традиції виховання. Ще донедавна в офіційній педагогіці в Україні про виховні українські традиції майже не згадувалось, хоча в етнізації дітей та молоді вони мають вирішальне значення. Через систему своїх національних звичаїв і традицій кожен народ відтворює себе, свою духовну культуру, свій характер і психологію у своїх нащадках. Руйнування народних національних традицій неодмінно веде до морального, духовного, культурного занепаду. Відмова від національних традицій - відречення від своєї національності.

Наукова педагогіка знаходить своє відображення в теоретичній та практичній та методичній працях, а народна педагогіка - в рідній мові, народній творчості (у піснях, прислів'ях, приказках, загадках, казках, легендах, оповіданнях), у дитячому фольклорі, в народних традиціях, звичаях, святах, обрядах, у знаннях і досвіді родинного виховання дітей, у соціально-побутовій культурі, народних дитячих іграх, іграшках. [1]

Кожен народ у процесі свого розвитку створив свою, тільки йому властиву систему неписаних законів та правил, на основі яких необхідно здійснювати виховні та навчальні функції, формувати основи духовності в дітей та молоді.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дем'янюк Т. Д. Зміст та методика народознавчої роботи в школі. - К., 1996
2. Ігнатенко П. Р., Руденко Ю. Д. Народознавство в школі. - К., 1990
3. Стельмахович М. Г. Українська народна педагогіка. - К., 1997.

The system of training of Ukrainian pedagogic foresees the usage of ethnopedagogical components to form high level of spiritual culture in modern youth.

VÝZNAM CELOŽIVOTNÉHO VZDELÁVANIA PRÍSLUŠNÍKOV OZBROJENÝCH SÍL VO VÝCHOVE K VODCOVSTVU

MIKUŠ Pavel - DROPPA Milan

Celoživotné vzdelávanie je činnosť človeka zameraná na učenie sa po celý život, ktoré mu zabezpečuje vyššiu úroveň sebarealizácie v osobnom, ale aj v spoločenskom pracovnom i mimopracovnom živote. Vzdelávanie je kontinuálna záležitosť, začíná